

nam illa major perfectio non videtur esse potuisse, nisi intensiva. Unde addit Bonaventura quod proficere poterat quantum ad majorem habilitationem, quia ex frequenti consideratione fieret promptior, et paratior ad judicandum de rebus, quarum cognitionem per habitum innatum habebat. Sed in contrarium est, quia habitus non intenditur nisi per intensiores actus, sed habitus infusi Adæ fuerunt valde intensi, ut diximus: ergo difficile, creditu est, habuisse Adam actus intensiores ipsis habitibus: ergo etiam est difficile creditu profecisse in illa scientia quoad habitus intensionem. Hæc ergo pars satis probabilis est, quamvis incerta. Unde si aliqua major facilitas adjungebatur Adæ ex usu talis scientiae, addi poterat ex coniunctione, et usu experimentalis cognitionis, sine nova habituum intensione.

29. *Adami ne an Salomonis scientia major.* — *Posterioris affirmat Abulensis ex 3, Reg. 3 et 4.* — *Prius tamen probabilius.* — Tandem solet hic fieri comparatio inter hanc scientiam Adæ, et similem Salomoni infusam, ultra fuerit perfectior. Nam Abulensis, lib. 3, Regum., cap. 3, quest. 7, præfert scientiam Salomonis propter verba illa cap. 3: *Dedi tibi cor sapiens et intelligens, in tantum ut nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit.* Et illa cap. 4: *Præcedebat sapientia Salomonis, sapientiam omnium orientalium et Egyptiorum, et erat sapientior cunctis hominibus.* Nihilominus probabilius est, in hac naturali scientia Adamum majorem perfectionem consecutum fuisse Salomone. Quia in Adamo fuit tanquam in capite et magistro totius posteritatis, præsertim in his, quæ ad naturam pertinent. Item, quia illi erat magis necessaria, ut constat. Item quia verisimile est excessisse Adam in perfectione intellectus et ingenii cui scientia proportionatur, et ita in hoc punto consentiunt ex nostris Benedictus Pereira, lib. 5, in Gen., et Valentius, 1 tom., disp. 7, quest. 1, punto 1, et Pineda, lib. 3, de rebus Salom., cap. 10.

30. *Ad loca Scripturæ pro Abulense.* — Nec verba Scripturæ obstant, quia non fuit in eis comparatio ad omnes omnino homines nec in omni genere sapientiæ. Imo in posteriori loco solum videtur fieri comparatio ad omnes homines, qui tunc erant sapientia illustres: vel quos fama sapientissimos prædicabat. In altero vero fit comparatio ad omnes homines, qui via humana, et ordinaria sapientiam consecuti sunt, et praeterea recte dici potuit, nullum fuisse similem Salomoni in sapientia, quia for-

tasse nullus homo purus habuit tantam perfectionem simul in utraque scientia speculativa, et practica naturali, et morali, seu civili, et pertinente ad reipublicæ gubernationem. Nam fortasse in hac posteriori parte Salomon superavit Adamum, ejus statu tam necessaria non erat illa practica scientia, seu prudenter civilis, sicut fuit Salomoni, et ideo ipse hanc præcipue a Deo postulasse videtur, illamque accepit perfectissimam, et ad majorem liberalitatem ostendendam, addidit ei Deus naturalem scientiam satis perfectam. In hac vero dicimus excelluisse Adamum, quia ejus statu erat magis opportuna, simulque accepit aliam satis perfectam, suo tamen statu sufficientem et convenientem, ideoque non est inconveniens, quod in ea æqualis Salomoni non fuerit. De Christo autem Domino nihil dicere oportet, quia propter dignitatem personæ in omni scientia, et perfectione omnes superavit.

CAPUT X.

UTRUM ADAM ANTE PECCATUM TAM PFRFECTAM COGNITIONEM HABUERIT UT DECIPI IN NATURALIBUS NON POTUERIT.

1. *Exponitur sensus questionis.* — *Prima opinio.* — Ad perfectionem consummatam intellectus non satis est, cognoscere verum, sed etiam falsum vitare necessarium est, quia bonum ex integra causa consurgit, et ideo explicata perfectione, quam in naturalibus Adam habuit circa cognitionem veritatis, videndum superest, an habuerit etiam alteram partem vitandi falsitatem in eodem ordine naturalis cognitionis. Sub naturali autem cognitione comprehendimus omnem illam, quæ per lumen, et vires naturales intellectus haberi potest, etiamsi non sit de rebus necessariis, vel universalibus. In hoc ergo puncto prima opinio est, potuisse hominem ante peccatum habere judicium falsum circa rem aliquam sibi non evidenter. Hanc opinionem refert Bonaventura, in 2, dist. 23, art. 2, quest. 2, et censem, esse satis probabilem, quamvis illi non adhæreat. Illam tamen sic declarat, ut illud judicium ex parte objecti esse non potuerit in materia scibili ab homine, sed in materia opinabili, et ex parte modi non fuisset futurum per firmam adhæsionem, ac credulitatem, sed per aliqualem, ut ait, aestimationem; quia prior modus est nimis imperfectus, et imprudens, et ex quadam animi immoderatione procedit, habendo incerta pro certis, et ideo re-

pugnabat homini ante peccatum. Posterior autem modus non videtur repugnasse.

2. *Suadetur primo.* — Unde probatur primo, quia Adam per scientiam naturalem sibi infusam non cognosebat omnia evidenter, præsertim contingentia futura, vel aliqua etiam existentia, vel in cordibus occulta, vel loco absentia: sed non solum de prioribus, sed etiam de posterioribus judicium aliquod proferre poterat: ergo poterat in eo interdum falli. Probatur minor, quia ea, quæ non evidenter cognoscuntur, signis et conjecturis fiunt valde verisimilia, et interdum est homini necessarium ad aliquid agendum prudenti, vel debito modo, judicium aliquod circa res hujusmodi proferre, sicut nunc quilibet prudens facit: ergo idem potuit facere Adam. Probatur consequentia quia in illo actu nulla est imprudentia, nec proprius defectus, cum sit modus operandi tali naturæ accommodatus, et moraliter necessarius: unde (ut Bonaventura supra indicat) nomen deceptionis, aut erroris non meretur. Quocirca non solum in practicis et particularibus, sed etiam in speculativis potuit homo in illo statu esse capax opinionis, quia rerum essentias, et proprietates nec prout in re sunt, nec semper evidenter cognosceret, sed multa probabiliter vel de proprietatibus, vel de distinctionibus rerum conjectare posset: ergo etiam posset de illis judicium opinativum proferre: ergo et interdum falli, quia hoc judicium falsitati expositum est. Secundo principaliter arguitur, quia de facto Eva decepta est a serpente, ut ipsa confessa est, dicens, Genes. 3: *Serpens decepit me.* Imo et Adam fuisse deceptum existimando non fuisse futurum gravem lapsum, sic de cibo vetito comedere, ne uxori repugnaret, aut displiceret, Augustinus significat, lib. 14, de Civ., c. 41, et lib. 14, Gen. ad litt., cap. ult., et sequitur Magister, in 2, d. 22. Potest enim exemplo confirmari, nam Beatissima Virgo decepta est, existimans fuisse filium in comitatu, ut dicitur Luc. 2. Quid ergo mirum, quod Adam, et Eva decipi potuerint.

3. *Secunda opinio verior, et communior.* — *Probatur primo ex Augustino.* — Nihilominus contraria sententia communis est, eam tenet D. Thomas, 1 part., quest. 94, art. 4, et q. 48, de Verit. 6, et in 2, d. 23, quest. 2, art. 3, et Bonaventura ibidem, ut retuli, et Durandus, quest. 3, et videtur fuisse sententia D. Augustini, lib. 3, de lib. Arb., cap. 18, dicentis: *Approbare falsa pro veris, ut errat invitus, non est natura instituti hominis, sed pœna*

damnati. Et 4 lib., retract., cap. 9, confirmat ignorantiam, et difficultatem esse pœnas primi peccati; nulla autem est deterior ignorantia, quam error, et in Enchiridio, cap. 16, et sequentibus ex professo probat, quemcumque errorem etiam in materia levissima inter mala hujus vitæ deputandum esse, et ad quædam miseriam pertinere, ut in cap. 21, dicit. At vero lib. 14, de Civit., cap. 10, dicit, non interveniente peccato nullum malum potuisse in primis hominibus inveniri; ac denique, lib. 11, Gen. ad litt., c. 30, dicit, non fuisse Eam a serpente decipienda, nisi jam per superbiam peccasset, in quo supponit, ante peccatum decipi non potuisse. Atque hæc sententia vera est; et tenenda, quam communiter moderni etiam theologi defendunt.

4. *Probatur secundo.* — Ut autem rationem illius explicemus, oportet supponere, Deum non creasse hominem in puris naturalibus (ut vocant), nec solum cum illis perfectionibus, quæ homini in hoc statu vitæ connaturales sunt, et simpliciter loquendo potestatem naturalem hominis non excedunt, ut sunt scientiae per accidens infusæ, de quibus in prædicti capite locuti sumus, sed etiam addidisse illi plures perfectiones, ratione quarum dicitur illum creasse in statu naturæ integræ, vel originalis justitie. Qui status ex multis donis consurgit, quæ paulatim enumeraturi sumus, et ex illorum cognitione et probatione, certa etiam illius status intelligentia pendet. Unum ergo ex his donis fuit immunitas ab omni errore, seu deceptione. Nam, hic effectus revera superat naturalem virtutem et conditionem hominis in pura natura existentis, ut probant rationes dubitandi in principio propositæ. Quin potius theologi de Gratia Dei tractantes, communiter docent, hominem in pura natura conditum, et suis viribus relictum non posse non decipi aliquando non solum in practica, sed etiam in speculativa cognitione. Quod censeo verum etiam de homine, cui naturales scientiae fuerint per accidens infusæ, si postea solis naturalibus viribus illis uti, et de omnibus rebus occurrentibus suo arbitrio judicare permittatur. Et ratio est jam tacta, quia in ipsismet rebus, seu materiis scientiarum naturalium multa sunt, quæ per solum naturale lumen non demonstrantur evidenter, et in illis judicium est opinativum de se expositum falsitati, unde fieri non potest, ut qui sepius hoc modo judicat, interdum non decipiatur: et idem clarius constat in contingentibus, et singularibus factis occurrentibus. Nec

est juxta conditionem hominis naturalem in his omnibus, quae evidenter non cognoscit, abstinere a judicio, ut usu ipso satis constat, et statim magis explicabitur.

5. *Prograditur præcedens probatio ex ratione divi Thomæ.* — Unde concluditur indiguisse Adam peculiari Dei dono, ut decipi non posset, quamdiu non peccaret, et ita hoc probat divus Thomas ex rectitudine illius status, in quo ita erant res hominis ordinatae, ut quamdiu anima Deo subjecta maneret, tamdiu in ipso homine inferiora superioribus subjicerenter, nec superiora per inferiora impeditarentur: deceptio autem est quædam inordinatio intellectus humani proveniens ex phantasia, vel aliquo inferiori impedimento: ergo in illo statu non permetteretur. In qua ratione indicat D. Thomas deceptionem in intellectu hominis semper contingere ex aliquo defectu phantasiæ, vel alio simili quod non videtur ita esse, quia ex ipsa limitatione naturalis luminis provenire potest. Unde in anima separata, et in Angelo potest deceptio inveniri. In quo puncto explicando laborat Cajetanus sed omissis, quæ dicit, quia nec solida esse videntur, nec satisfacere: dici potest breviter dupliciter contingere in homine deceptionem. Primo involuntarie simpliciter. Secundo aliquo modo voluntarie. De priori deceptione verum est, semper oriri ex aliquo defectu sensuum, et quia vitare hujusmodi deceptionem minus videtur esse in potestate hominis, illam potissimum studuit D. Thomas excludere. Deceptionem autem voluntariam voco, quando sine ulla deceptione sensuum homo voluntarie profert judicium de re, quam novit esse incertam, et hæc facilius poterat in eo statu vitari, ideo vel illam supposuit divus Thomas, vel illam tacite comprehendit sub illo principio, quod superior potentia in eo statu non impeditur ab inferiori, nisi prius totus homo a Deo averteretur: nam illa deceptio ex impulsu, et affectu voluntatis maxime provenit. Voluntas autem inferior potentia est intellectu, et ideo ad hoc malum deceptionis illum non induceret: nisi culpa interveniente.

6. *Probatur tertio eadem vera opinio.* — Praeterea argumentatur Augustinus quia omnis deceptio est malum hominis, quod per se pertinet ad malum poenæ, quæ ante malum culpæ non infligitur: ergo quamdiu culpa non esset, nec fuisset deceptio. Et potest confirmari haec ratio a simili, vel a majori, quia si homo non peccaret, non pateretur in corpore mala poenæ, ut est mors, ægritudo, famæ, sitis, et similia: ergo multo minus pateretur in anima mala

poenæ, quia in suo genere majora sunt, et inter illa deceptio computatur. Denique in illo statu habuit homo quamdam naturæ integratem secundum voluntatem et appetitum, et in eis nullum malum ex necessitate pateretur, nisi prius ipse libere peccaret: ergo eamdem integratatem habere debuit in intellectu, ut errare non posset invitus, et absque peccato.

7. *Quo Dei dono protegeretur homo ab erroribus si justitiam originalem custodiret.* — Quæri autem potest, quale fuerit hoc donum, vel quomodo Deus hominem præservaret, ne unquam deciperetur. Respondeo imprimis ad hunc effectum non fuisse sufficientia quæcumque dona habitualia, ut sunt scientia, et species infuseæ. Probatur, quia illa dona sola non sufficiunt ad evidentem cognitionem rerum omnium homini occurrentium, ut jam diximus. Deinde quia post peccatum homo retinuit omnia illa dona, et nihilominus potuit statim decipi, et deceptus est: ergo signum est, illa sola non sufficere ad præservandum ab errore. Tertio quia habitibus utimur, cum volumus, et ideo sæpe homo non considerat principium, etiamsi illud habitualiter sciat, propter quam inconsiderationem contingit decipi circa aliquod particulare ab illo principio pendens, quia connexionem inter illa non animadvertis: ergo soli habitus intellectus ad hoc non sufficiunt. Et ob eamdem rationem nec soli habitus voluntatis possunt ad hoc sufficere, quia licet intellectus in præstendo judicio invidente subdit voluntati: et hæc possit intellectum continere, ne judicet, et præterea habere possit habitum ad hoc inclinantem, nihilominus semper ipsa libera manet, et potest non uti tali habitu, neque intellectum continere, ne judicet. Quod totum etiam ante peccatum locum haberet, præsertim cum proferre hujusmodi judicium per se, et ex natura rei non sit culpabile, sed indifferens, et aliquando ex causis occurrentibus possit esse honestum. Dicendum est ergo præter habitus necessarium fuisse peculiarem Dei providentiam, ac protectionem, per quam in omni occasione errandi hominem a deceptione præservaret, quomodo autem hoc fuerit, respondendo ad argumenta declarabimus.

8. *Ad declarationem Bonaventuræ pro prima opinione in num. 1. — Ad primum argumentum in num. 2.* — In priori ergo sententia imprimis non admittimus distinctionem illam de judicio firmo rei falsæ pro vera, vel levi aestimatione: nam aestimatio de re falsæ aestimando illam ut veram, non potest esse nisi judicium

aliquid intellectus, non firmum, sed cum formidine adhibitum. Nam licet dicatur aestimatio, vel existimatio, imo et levis etiam vocari posset, si magna sit formido: nihilominus aliquod judicium interyenire debet, aliquo nulla erit aestimatio, licet occurrant conjecturæ, quæ de se talem estimationem inducere possint. Omne autem judicium quantumcumque formidolosum si non sit conformis rei judicatæ, est simpliciter falsum, et consequenter error, seu deceptio, ac proinde malum intellectus repugnans statui primæ institutionis. Unde ad primum argumentum simpliciter negatur minor propositio, videlicet potuisse Adam præbere judicium sive firmum, sive infirmum de re incerta, et per solas conjecturas verisimili apparente: nam in omni simili occasione poterat summa facilitate judicium de re ipsa continere. Dico autem de re ipsa, quia aliud est judicare rem ipsam, an ita sit vel non sit: et aliud judicare apparentiam, seu verisimilitudinem, quam conjecturæ faciunt, et in quo gradu, id est, an faciant rem probabilem, vel probabiliorem, vel an inducent suspicionem levem, aut gravem, aut vehementem. Nam isto posteriori modo judicari potest ex conjecturis sine periculo erroris, quia tunc judicium non est conjecturale, sed evidens. Nam licet conjecturæ non faciant evidentiam rei, faciunt nihilominus evidentiam illius extrinsecæ dominationis, quæ ab ipsis quasi formaliter redundat in rem, quæ probabilis, aut verisimilis denominatur. Hoc ergo posterius judicium habere posset homo de hujusmodi rebus in primo statu, quia in illo nullum est periculum erroris, non tamen definitum judicium proferre poterat de veritate ipsa, quia in illo semper est periculum deceptionis.

9. *Ad probationem consequentia ejusdem primi argumenti.* — Et ad probationem in contrarium, quia interdum tale judicium potest esse moraliter necessarium, et naturæ accommodatum: respondemus in natura lapsa fortasse ita esse, ante lapsum autem non ita fuisse. Quia ad omnem usum prudentiae, et rerum agendarum in rigore sufficit prius judicium de rei probabilitate, verisimilitudine, aut suspicione, et ita cessat necessitas alterius judicii de re ipsa secundum se. Aliunde etiam habebat homo in illo statu tantam animi compositionem et moderationem, ut nihil ex præveniente passione vellet, et ideo recta ratione ductus facilime posset per voluntatem frænare intellectum, ut nunquam in simile opinativum judicium prorumperet. Unde in eo statu

jam tunc fuisse mentem Evae vitiatam. Putat enim ante illam externam tentationem diabolum jam interius tentasse Ewam, et illam in aliquem pravum consensum, vel desiderium induisse. Sed hoc non est cum fundamento dictum, nec libere credendum est, maxime cum explicari non possit quale fuerit illud peccatum internum, vel de qua re fuerit illa interna tentatio. Unde Cajetanus ibi indicat, Ewam addidisse illam particulam forte, non ex deceptione, sed ex quadam ignorantia, seu nescientia, quia nesciebat, an verba Dei essent tantum comminatoria, vel omnino assertoria. Sed difficile etiam est, admittere in Eva hanc ignorantiam, quia erat de re maxime necessaria, et quia verba Dei erant satis clara, et ideo dici potest non esse additam illam particulam forte, ad significandam dubitationem eventus mortis, si ex ligno vetito comederet, sed ad significandam libertatem, quae in ipsis erat ad vitandam, vel incurrendam mortem. In hoc enim sensu accipitur saepe illa particula in Scriptura, imo etiam communis modo ita loqui solemus de pena, vel alio effectu pendente ex priori actu libero, seu contingente, quamvis posito tali actu consecutio alterius effectus infallibilis sit.

41. *Ad idem secundum argumentum quoad Adam.* — Altera vero pars de deceptione Adae longiorum petit disputationem, quam infra explicando peccatum ejus tractabimus, nunc breviter negamus Adam fuisse seductum, ita enim testatur Paul. 1, ad Timot. 2, Augustinus autem in loco citato intelligi potest, ut non senserit, Adam habuisse positivum judicium quod peccatum illud futurum fuisse leve, aut quod Deus non esset illud puniturus, sed negative tantum non consideraverit gravitatem culpæ, et mali, cui se exponebat. Vel certe si tale judicium habuit, credendum est, jam ex verbis Ewae aliquam animi elationem, et inordinatum desiderium excellentiæ concepisse. Sic enim divus Thomas, supra in solut. ad 5, loquens de primo homine ait, in tentatione non fuisse ei subventum, ne deciperetur, quia jam præcesserat peccatum in animo, et ad divinum auxilium recursum non habuit; sed hoc, ut dixi, infra latius declarabitur. Denique ad exemplum de B. Virgine nego illam fuisse deceptam, ut tractavi latius in 2 tom., tertia partis, disput. 19, sect. 6, ubi verba illa : *Existimantes illum esse in comitatu, late exposui.*

42. *Molinæ limitatio ad secundam opinionem hucusque traditam.* — Denique non omit-

tam advertere, Patrem Molinam, in tract. de opere sex dierum, disp. 26, limitationem adhibere superiori sententiae, et quamdam medium profiteri, quam his fere verbis declarat, scilicet, in illo statu non potuisse esse errorem, quem homo per liberum arbitrium non posset vitare, et cuius permisso ad pugnam, periculumque de fidelitate primorum parentum capiendum, non pertineret : potuisse autem esse errorem per liberum arbitrium, quando ejus permisso ad pugnam illam, et periculum spectaret. Itaque sentit in illo statu non potuisse hominem involuntarie decipi, aut errare. Voluntarie autem potuisse non in omni materia, sed in ea, quæ ad probationem fidei, seu ad experimentum, et libertatem ejus spectabat. Fundatur, quia Deus exposuit primos homines ad pugnandum cum dæmonie, ut per victoriam majus meritum consequi possent : ergo etiam in hac parte reliquit eos in manu consilii sui, ut ab hoste de errore aliquo culpabili tentari possent, et suo arbitrio errorem admittere, vel cum divina gratia illum depellere, et ita exponit deceptionem Ewæ, quia illa fuit libera, et ex divina providentia juste permissa.

43. *Usus sensus prædictæ limitationis.* — Duobus tamen modis potest hæc sententia intelligi. Prior est, ut Deus in illo statu solum præservaverit hominem infallibiliter ab errore involuntario, id est, quem sua voluntate vitare non posset, quamvis faceret quantum in se esset. In reliquis vero omnibus, in quibus homo non erraret, nisi libere volens, illum reliquerit, ut decipi posset, ac errare, si vellet, et hunc sensum indicat dictus auctor expounding Augustinum, ut de solis involuntariis erroribus locutus sit. Qui tamen sensus non videtur consentaneus Augustino, nam deceptio Ewæ satis involuntaria fuit, et nihilominus dicit, ante illam præcessisse culpam, significans, sine illa esse non potuisse. Alius sensus illius sententiae, quod posteriorem partem de voluntario errore (nam in priori convenimus) esse potest, ut non de omni errore voluntario, sed de illo, qui non incurritur sine gravi culpa intelligatur.

44. *Expenditur prædictus sensus in triplici errandi modo.* — Tribus enim modis contingit voluntarius error in intellectu, scilicet absque ulla culpa, cum veniali culpa, et cum mortali. Primo modo potest nunc homo errare speculative in judicio probabilis opinionis, in quo nihil peccat, quando prudenter se gerit, quamvis contingat judicium in re falsum esse, et hunc mo-

dum deceptionis videtur etiam admittere Molina in statu innocentiae, dicit enim, in illa potuisse esse opinativum judicium, quia nulla est inordinatio, quando prudenter fit. Sed in hoc omnino veram censeo esse communem sententiam, quia licet illa non sit inordinatio culpæ, est magna imperfectio, et malum quoddam naturæ, et ita de hoc genere deceptionis maxime procedunt omnia, quæ de perfectione hominis, et protectione Dei adduximus. Secundo modo potest homo errare cum culpa veniali si ferat judicium imprudenter, et cum aliqua levi temeritate, sine alio gravi damno sui, vel alterius. Et de hoc modo erroris etiam censeo certum, non habuisse locum in primo statu, et ante omne peccatum grave ab homine commissum : tum propter omnia supra adducta : tum quia vix potest contingere talis error sine aliqua mentis surreptione, quæ in illo statu locum non habebat : tum maxime quia in eodem statu non poterat homo prius peccare venialiter, quam mortaliter, ut postea videbimus.

45. Tertius modus deceptionis manifestus est in hæresi, et in judicio temerario contra honorem proximi, et similibus, et in hoc censeo valde probabilem opinionem Molinæ, et fortasse hoc solum intendit : non existimo autem esse contra mentem D. Thomæ et aliorum. Probatur prior pars, quia homo in statu innocentiae liber fuit ad peccandum in quacunque materia gravi, nec in hoc potest aliqua limitatio, vel aliquis ordo cum fundamento affirmari, ut, verbi gratia, quod non potuerit ante peccatum superbiæ aliud committere, vel injustus esse, priusquam intemperatus : ergo primum peccatum hominis potuit esse hæresis, vel etiam injustum judicium contra proximum : ergo potuit esse in primo homine, vel fœmina deceptio voluntaria ante omne aliud peccatum. Neque hoc est contra communem sententiam, quam supra probavimus, ut in altera parte dixi, nam talis error procedere debet ex voluntate deliberata, et peccaminosa, quæ in eo statu esset perfecte libera, et non per surreptionem, necesset ex priori deceptione, sed ad summum ex inconsideratione, et ita esset prior errore, tanquam causa ejus: ergo jam illa deceptio non esset in homine innocentia, sed in homine peccatore, neque esset pena sine culpa, sed potius esset ex culpa, nam illa voluntas, a qua procederet, culpabilis esset. Atque ita semper verum manet, hominem in statu innocentiae decipi non potuisse, quia ex vi illius voluntatis ab illo statu caderet, et ita prius esset peccator, quam judicium erroneum haberet.

CAPUT XI.

UTRUM ADAM IN VIRTUTIBUS VOLUNTATIS RECTUS,
AC PERFECTUS CREATUS FUERIT.

1. *Rectitudo voluntatis vel naturalis est, vel supernaturalis.* — Duplex est rectitudo, et perfectio voluntatis humanæ, naturalis, et supernaturalis. Et de utraque tractat quæstionem hanc D. Thomas, 1 part., quæst. 93. Nos autem in praesenti solum de naturali tractamus, majoris enim distinctionis gratia totam naturalem perfectionem primis hominibus datam, et naturæ integritatem explicare volumus, dicturi postea de statu, et perfectione gratiæ, in qua fuerint iidem primi homines, antequam peccarent, constituti. Duplex autem perfectio naturalis in eadem voluntate nominis considerari potest, una est innocentia, alia est virtutis positivæ, ut sic dicam. Prior nullam rem positivam addit naturali voluntati, sed tantum parentiam omnis culpæ; hanc enim solam privationem, seu negationem nomen innocentiae formaliter importat. Neque refert, quod talis negatio formaliter non dicat perfectionem, nam supponit illam in voluntate, quæ ex natura sua recta est, tanquam a Deo bene instituta, si removeatur culpa, quæ illam deflectat, et maculet : et hujusmodi etiam perfectio, et rectitudo nomine innocentiae significatur. Al-